

Primorski List

Goščljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja!

I Z H A J A vsaki četrtek ob 5. pop. Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
C E N A za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone. Za manj premožne 4 krone za celo leto.

N A R O Č N I N O in oznanila sprejema upravnistvo v Gorici na Placuti št. 12.
R O K O P I S E sprejema uredništvo v Gorici, Dvorišče sv. Hilarija št. 7.

Centralna Posojilnica.

Ustanovljena je v Gorici „Centralna Posojilnica“ kot zveza gospodarskih zadrug na Goriškem. To je po dolgem brezplodnem prepiru *prvo dejanje*, katero ima prav gotovo lepo bodočnost. Za enkrat mora to dejanje razveseliti vsakega pravega domoljuba, ker priča, da smo Slovenci pri vsem prepiru vendar le še zmožni moškega dejanja.

Nas je pa še posebno razveselila odločna beseda načelstva, katero je naravnost in brez pridržka reklo: kristijani smo, pod krščansko zastavo delujemo in se vojskujemo. Tako je prav, tako govorimo vselej našemu ljudstvu. Tega se naši narodno-napredni nasprotniki najbolj bojijo, ker vedo, da slovensko ljudstvo jim prav gotovo hrbet obrne, ko izve resnico, da voditelji narodno-napredne stranke niso kristijani. Zato pa skušajo svojo nevero skrivati za prazne besede; zato tako grozno vpijejo v „Soči“, kaderkoli mi ljudstvu resnico razkrivamo, da Staniči, Tume, in drugi so liberalci, katerim je krščanstvo zgolj človeški nauk. Zatorej kličemo: Na dan katoliško-narodna stranka! Brez straha stopite pred ljudstvo in povejte mu resnico, kdo so liberalci. Ljudstvo bo z vami in liberalnega gospodstva bo kmalu konec!

Veseli nas tudi še druga pametna beseda v oklicu načelstva Centralne Posojilnice, da je treba namreč združiti na pravo delo za napredek naroda *vse stanovce*. To je ravno potrebno povdarjati proti narodno-napredni stranki, katera hoče po vsi sili nahujskati učitelje proti duhovnikom, trgovce proti kmetu, ki sirota se organizuje zadnji na svetu. Žalibog da so nekateri vže šli hujskačem na limanice, ali to nas nima motiti, tudi ne, ako bi vsi mogotci se proti nam zarotili. Zaupajmo na ljudstvo in delujmo po pesnikovih besedah:

Sluge nikomur, — ko narodni sreči!

Centralna Posojilnica bo vodila zadrugništvo v naši deželi. Čaka je še veliko dela, ali našla bo tudi delavcev in našla bo ljudstvo, katero ji bo zaupalo. Torej le pridno in čvrsto na delo! Izgotovite nam programe za organizacijo naših vinogradnikov v *viničarske zadruge*, izgotovite

L I S T E K

Štiri rimske patrijarhalne cerkve.

(Piše J. K.)

Vrnimo se k Neronu. Cesar je hotel sum od sebe odvaliti ter je kristijane obdolžil lastnega hudodelstva. Začel je kristijane preganjati, kar mu je tudi dobiček neslo, ker premoženje bogatih kristijanov je pripadlo cesarju. Ob vatikanskem griču, blizu tam, kjer je trg in cerkev sv. Petra, je bil prostor za konjske dirke in ob straneh dirkališča cesarski vrtni. V teh vrtilih je dal cesar Rimljanom priliko, da so napasli svojo krvoželjnost ob grozovitih mukah kristijanov. Paganski zgodovinar Tacit pripoveduje: „Z zasmehovanjem in zasramovanjem je ljudstvo spremljalo obsodbe in umore teh ljudi (kristijanov); v živalske kože so jih šili, ter psom metali, da so jih raztrgali; na križe so jih pritrjevali, se smolo obdali, da so jih zvečer zažigali kot ponočne baklje.“

V tem preganjanju sta umrla mučeniške smrti tudi prvaka apostolov sv. Peter in Pavel. Devet mesecev sta bila zaprta v grozoviti marmertinski ječi na Kapitolu. To ječo smo goriški romarji obiskali, ko smo prišli iz cerkve M. B. v Aracoeli, kjer smo videli čudodelno podobo malega Jezuščka. V tej ječi je sv. Peter med drugimi krstil tudi jetnišničarja Procesa in Martinjana z vodo, ki je takrat čudežno začela izvirati, od katere smo tudi pili. Dne 29. junija l. 67. so sv. Petra, križali z glavo navzdol na griču Janikulu, na zapadni strani Vatikana, kjer je zdaj cerkev sv. Petra in Montorio. Na ta grič smo šli prvi dan popoldne koj po prvem

nam program za organizacijo naših obrtnikov, izgotovite nam kmalu program za *resnično* organizacijo naših trgovcev, kajti trgovci so užili do zdaj veliko besed in obljub Gabrščekovih, v resnici so pa vedno še sužni tujega kapitala in to bodo tudi za naprej, ako se uda liberalni stranki.

Vemo, da ima „Centralna Posojilnica“ — kot zveza gospodarskih zadrug — v prvi vrsti skrb za kmeta; ali občni napredek naroda zahteva od centrale, da bo skrbela tudi za obrtnike in trgovce. Prosimo torej prijatelje in sumišljivnike, da naj vsi in povsod podpirajo „Centralno Posojilnico“ in sicer naj kdor količkaj more, pristopi z enim glavnim deležem (200 K), posojilnice pa naj pristopijo vsaka z desetimi glavnimi deleži, da bo naša garancija močna. Ljudstvo pa naj kar od kraja vlaga hranilne vloge, da bo „Centralna Posojilnica“ mogla vsem postreči z denarjem.

POLITIČNI PREGLED.

Pogovor českega poslanca Pacaka s cesarjem. Med zasedanjem delegacije v Budimpešti je bil česki poslanec Pacak sprejet od našega presvitlega cesarja. Pogovor je bil o česki obstrukciji. Naš cesar je bil mnenja, da morajo biti Čehi zadovoljni z vladnim jezikovnim načrtom in opustiti obstrukcijo. A Pacak je cesarju razlagal pravične zahteve českega naroda, in ga prosil, naj nikar ne dovoli, da se uvede novi jezikovni zakon s pomočjo § 14., ker bi to preveč razburilo česki narod in imelo slabe posledice. Nato je prišel pogovor o uzrokih obstrukcije. Pacak je dokazoval cesarju, da so Čehi vedno bili vladni hiši zvesti in da niso nikdar mislili po poti obstrukcije ovirati delovanje državnega zbora. A, ker so nemški levičarji s pomočjo obstrukcije dosegli razveljavljanje pravičnih jezikovnih zakonov Thunovega ministerstva, morajo zdaj Čehi z obstrukcijo zopet pridobiti si, kar so po nemški obstrukciji izgubili. Upanje je, da ne ostane ta pogovor brez vsakega utisa na našega presvitlega cesarja, ki je že več ko enkrat rekel, da ljubi zvesti česki narod.

Belgija. V Belgiji so volitve v državni zbor končane. Zmagali so krščanski socialci, dasi

obisku cerkve sv. Petra v Vatikanu. Na tem griču so lepa sprehajališča, umetni vodnjaki, posebno krasni vodnjak „Acqua Paola“. Na samostanskem dvorišču poleg cerkve smo obiskali malo okroglo kapelo, v kateri kažejo jamo, kjer je stal križ sv. Petra. Truplo prvaka apostolov so kristijani pokopali poleg dirkališča in cesarskih vrtov. Sicer so je za nekaj časa prenesli v katakombe sv. Boštjana, potem pa so je zopet pokopali na prejšnje mesto.

Nad njegovim grobom je že njegov drugi naslednik papež Anaklet sezidal kapelo. Cesar Konstantin je ukazal na tem mestu sezidati krasno baziliko. Sam cesar je prvi zabodel v zemljo, ko so temelj kopali. Cerkev je imela pet ladij. Streha je slonela na 96 stebrih, katere so prenesli iz paganskih templjev. Nebo nad grobom je bilo iz pozlačenega srebra, ter je tehtalo 2704 funtov, altar je bil zavit v zlato ploščevino, težko 597 funtov, celó tla pred altarjem so bila s srebrom preoblečena. Cesar je dal sv. ostanke zapreti v pozlačeno kovinasto rakev, na kateri je bil križ iz čistega zlata. Papeži in cesarji, kralji in ubogi romarji so si prizadevali, da so z radodarnostjo vedno bolj lepšali to središče krščanstva. V teku stoletij pa se je začela cerkev rušiti, pravijo, da je bila za celih šest črvljev čez grezilo (plajba) nagnjena. Papeži so tedaj začeli misliti na novo cerkev, ki bi bila vredna kraljestva Božjega na zemlji. Če so imeli Judje, pri katerih ni Bog prebival na tak način, kakor pri nas, tako lep tempel, da so ga prištevali med sedem svetovnih čudes, zakaj bi mi katoličani ne imeli podobne hiše Božje v središču krščanstva, v večnem Rimu, kjer prebiva namestnik Jezusa Kristusa!

so liberalci upali, da dobijo za svoje ljudi večino sedežev. Čuditi se moramo sijajni zmagi kršanske stranke, ker so bili katoličani žalibog razdeljeni v dve stranki. Da so zmagali katoličani v Belgiji ukljub liberalnih agitaciji in notranjega razpora katoličanov, je dokaz, da je v Belgiji globoko ukoreninjeno versko prepričanje.

Armensko uprašanje je postalo v zadnjem času zopet pereče. Turška vlada ima malo upliva na divje rodove mohamedanskih Kurdivov, ki ropajo vsako leto po sosednjih armenskih pokrajinah. Na stotine krščanskih Armencev je že pustilo svoje življenje pod mečem Mohamedancev. Več tisoč Armencev je tudi letos prestopilo k mohamedanski veri, da so se rešili vednih zasledovanj in ropanja. A še večje je število tistih, ki zapuščajo svojo domovino in se selijo v sosedno Rusijo. Rusija ni nič zadovoljna, da ji prihaja vsako leto več tisoč Armencev čez mejo brez krajcarja zapustivši svoja posestva v rokah mohamedanskih roparjev. Zato resno opominja Turčijo, naj skrbi za varstvo svojih krščanskih podanikov. Najbolje bi bilo, da bi Rusija brezobzirno zasedla tiste dežele, kjer se dogajajo takšna preganjanja.

Kitajsko. V tej deželi je izbruhnila v zadnjem času velika revolucija. Ustaši so „Bokseri“, to je tisti, kateri so se vedno ustavljali napredku in si želijo starih časov nazaj, ko ni smel stopiti na kitajska tla noben Evropejec. Upor velja torej največ tam naseljenim kupcem in misijonarjem iz Francije in Anglije. Ustaši so umorili že mnogo misijonarjev in kristijanov in se hočejo zdaj polastiti glavnega kitajskega mesta Peking. Amerika, Anglija, Francija, Nemčija in Avstrija so poslale v kitajsko morje vojne ladije in nekaj vojakov, ki bodo varovali svojih podanikov imetje in življenje. Rusija pa pošlje kmalu nekaj tisoč vojakov v Peking. Skupno postopanje velelasti bo pač prisililo kitajsko vlado, da bo ustaše spravila k pameti.

Vojska v južni Afriki. Nesrečne vojske Angležev in Burov ne bo še kmalu konec. Ko so pred enim tednom prišli Angleži čez transvaalsko mejo, že misli marsikdo, da je s tem vojska Angležem v korist končana. A vendar ni tako. Burov je še vedno toliko, kakor prej, in

Papež Julij II je vložil temeljni kamen novi cerkvi dne 18. aprila 1506. Bila je sobota pred belo nedeljo. Začeli so zidati po načrtu mojstra Bramante. Načrt so večkrat premenili, dokler ni mojster Michel Angelo določil sedanji načrt. Ko je papež Leon X. naprosil tega slavnega mojstra, naj on nadaljuje zidanje, je bil Michel Angelo že 72 l. star. Svojim močem ni več zaupal, izgovarjal se je, da ni stavbinski mojster, ampak le kiparski mojster. Kiparsko spretnost tega mojstra smo občudovali, ko smo gledali kip žalostne M. B. z Jezusom v naročju na zadnjem altarju na moški strani v cerkvi sv. Petra in pa kip Mojzesov v cerkvi verig sv. Petra. Mojster je vsled prigovarjanja vendarle prevzel delo toda brez kacega plačila edino le iz ljubezni do Boga in v počeščenje apostolov prvakov. Zahteval pa je glede načrtov in zidanja popolnoma prosto roko. Sedemnajst let se je pečal s tem zidanjem. Velikansk načrt je naredil, pa dovršiti ga ni mogel, ker mu ni Bog dal časa. V 14. dneh je naredil mojster nov model cerkve, ki je stal le 24 tolarjev; njegov prednik pa je delal model več let ter zahteval zanj 4000 tolarjev. Čeravno so že drugi mojstri zidali cerkev, vendar je v poglavitnih delih misel in delo Michelangelovo, posebno kupola je mojstru zaslužila neminljivo slavo. Po njegovih načrtih so razni mojstri nadaljevali in srečno dokončali kupljo. Dolgo potem so napravili še pročelje ali facade, in papež Urban VIII. je cerkev slovesno posvetil dne 18. nov. 1626., tedaj po 120 letih, odkar je bil položen temelj.

Dalje prih.

Razglas.

Naznanjamo, da se je uprava južne železnice, v toliko spremenila, da so nadzorstva za vzdrževanje železnice, za promet za pospeševanje vlakov in za tržni oddelek, ki so bila do slej ločena, od 1. junija t. l. enotno združena pod imenom:

Obratno nadzorstvo v Trstu (Betriebs-Inspectorat in Triest)

Delokrog obratnega nadzorstva obsega proge: Trst — Zidani Most — Granica pri Zagrebu; Ljubljana — Vrhnika; Št. Peter — Reka (oziroma granica); Nabrežina — Kormin.

Obratno nadzorstvo ima sedež v Trstu, ulica Miramar št. 5., kjer se nahajajo vsi imenovani oddelki, razen oddelka za trgovino, ki je ostal radi večje ugodnosti v dosedanjem lokalu na tržaški postaji.

Obratno nadzorstvo je tako sestavljeno: Predsednik: podvodja Julij Nessler, ob enem strokovni referent za promet. Vrhovni nadzornik: Jožef Hainisch, strokovni referent za vzdrževanje železnice. Nadzornik: Karol Reitmeyer, strokovni referent za pospeševanje vlakov. Tajnik: dr. Karol Ritter pl. Frey, referent za trgovinski oddelek.

Ustanovitev obratnega nadzorstva je poleg že znanega obširnega investicijskega programa zelo pripravno sredstvo, s katerim bo železniška uprava skušala svoje uredbe spopolniti ter vsestranski ustreči rastočemu prometu.

Južna železnica upa, da bo ta centralizacija ugodno uplivala na razvoj železnice bodisi v občevarjanju z ljudstvom, ker bo enotno delovanje raznih oddelkov odstranilo vsako nasprotje in se bodo želje potnikov ter trgovcev hitreje in varneje izpolnile.

Obratno nadzorstvo v Trstu bo v tem zmislu delovalo in upa, da bo to nalogo v svojo in občno zadovoljnost izvršilo.

Trst, dne 1. junija 1900

Obratno nadzorstvo c. kr. priv. družbe južne železnice.

Krojaški mojster

FRANC ČUFER

v Gorici

v ulici sv. Antona št. 7.

v hiši g. J. Kopača nasproti okr. sodnijski

izdeluje

VSAKOVRSNE OBLEKE

za moške po meri, hodisi fine ali priproste.

Priporoča se svojim rojakom v Gorici in na deželi, posebno pa učencem ljudskih in srednjih šol za obila naročila.

Pohištvo na prodaj!

Zaradi bližnjega odhoda se proda del pohištva, ki je v dobrem stanju, v Gorici, ulica Usina št. 12.

Josip Gorjanc

GOSTILNIČAR

v Attemsovi palači na Kornu
V GORICI,
ima tudi hleve za konje in vozove.

Razun dobrega črnega in belega vina grofa Attemsa ter piv, priporoča vedno izvrstna jedila, gorška ali mrzla.

Ima cena prenočišča.

Proda se

v Gorici Piazza del Cristo št. 1.

TVORNICA TESTENIN

po jako nizki ceni.

Anton Obidič,

čevljar

v Semeniški ulici št. 4

v Gorici,

priporoča se

za raznovrstna naročila po meri za gospe in gospode.

Naročila se izvršujejo hitro

Priporoča dalje tudi svojo zalogo

Važno za vsakega!

Razprodaja
Za 2 gl. 95 kr. dobite
14 dragocenosti:

Važno za vsakega!

Žepna ura Anker Rem. (tudi posebrnjena) z lepim krovom, 8 letno poročstvo. — Elegantne oklopne verižice z mahalom. Pariški sestav. — Iglica za vratnik s ponar. kameni. — Par pozlač. gumbov za zapestnike. — Oprava naprsnih in ovratnih gumbov. — Par srebrnih uhanov. — Prstan z elegant. kameni. — Malo žepno zrealo. Te dragocenosti se dobe po poštne povzetju za 2 gl. 95 kr.

Bratje Hurviz

Krakov, Stradom 17 (Avstrija)

Kar ne ugaja se v 8 dneh lahko povrne. Bogati ilustrirani katalogi se dobe brezplačno. Prekupci in agenti se sprejemajo.

Karol Draščik,

pekovski mojster na Kornu v Gorici

izvršuje naročila vsakovrstnega peciva, tudi najfinejšega, za nove maše in godove, kolače za birmo in poroke itd.

Vsa naročila izvršuje točno in natančno po želji gospodov naročnikov. — Priporoča se za nje svojim rojakom v mestu in na deželi najuljudneje.

Čebelno voščene sveče

pod garancijo 2000 kron

priporočam preč. duhovščini, cerkvenim oskrbnikom in slavnemu občinstvu.

Z odličnim spoštovanjem

J. KOPAČ,

svečar.

Ulica sv. Antona št. 7. v Gorici.

Artur Makutz

klepar, Ozka ulica (Via Stretta)

se priporoča slavnemu občinstvu. Izdeluje vsakovrstna kleparska dela.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih furlanskih,

briskih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Anton Potatzky v Gorici.

Na sredi Raštelja 7.

TRGOVINA NA DROBNO IN DEBELO.

Najceneje kupovališče nürnberskega in drobnega blaga ter tkanin, preje in nitij.

POTREBŠČINE

za pisarnice, kadičle in popotnike.

Najboljše šivanke za šivalne stroje.

POTREBŠČINE

za krojače in čevljarje.

Svetinjice. — Rožni venci — Mašne knjžice.

Hišna obuvala za vse letne čase.

Posebnost:

SEMENA ZA ZELENJAVE, TRAVE IN DETELJE.

Najbolje oskrbljena zaloga za kramarje, krošnjarje, prodajalce po sejnih in trgih ter na deželi.

„Krojaška zadruga“,
vpisana zadruga z omejeno zavezo
v GORICI,
Gospodska ulica št. 7.

VELIKA ZALOGA

vsakovrstnega manufakturnega blaga za ženske in moške obleke, za vsak stan in vsak letni čas

v naj večji izberi,

kakor: sukno, platno, prtenino, Chiffon, oksfort, srovico, vsakovrstne preproge, zavese, namizne prte; nadalje vsakovrstno perilo, srajce Jäger itd.

VSE PO NAJNIZJIH CENAH.

Cene so stalne brez pogajanja.

Odlikovani fotografski atelier

A. JERKIČ

GORICA,

Gospodska ulica št. 7, v hiši

„Goriške ljudske posojilnice“,

edini zalagatelj c. kr. avstrijske državno-uradniške zveze za Goriško, sprejema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela.

Novi, velikomestno urejeni atelier

odgovarja vsem

modernim zahtevam v tej stroki.

P. n. gg. državni uradniki in njihovi družinski člani dobé pri obstoječih cenah 15% rabat.

Se toplo priporoča z odličnim spoštovanjem udani

ANTON JERKIČ.

ANTON FON

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobukov in toči v svoji krémi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Štev. 392

op.

Razglas.

Naznanja se, da

JAVNA DRAŽBA

zastavil I. četrletja, t. j. mesecev

januarja, februarja in marca 1899

začne v

ponedeljek, dne 11. junija 1900.

in se bo nadaljevala naslednje četrtke in ponedeljke.

Od ravnateljstva zastavnice

in z njo združene hranilnice.

V Gorici, dne 10. maja 1900.

Prva slovenska trgovina z železjem

Konjedic & Zajec

prej G. Darbo

GORICA — pred nadškojho št. 9. — GORICA

Priporočata po najnižih cenah svojo bogato zalogo najboljšega štajerskega železa in ploščevine raznega obrtniškega, poljedelskega, vinogradskega in pohišnega orodja. Prevzemata naročila za vse stavbe in podjetja. Glavna zaloga za Gorico in okolico izdelkov c. kr. priv. tovarne; priznana zaloga najboljših kotlov od g. Nussbaum-a v Ajdovščini po tovarniških cenah.

Edina zaloga najboljšega koroškega askalon in brescian jekla. — Zaloga Portland in roman cementa. — Cesar ni v zalogi, priskrbi se nemudoma.

Kupujeta staro železo in kovine po najvišji ceni!

Vsako naročilo izyri se nemudoma in vestno!